

אז עם הקאנצלר הגרמני, עמדתו על גדולתו המוסרית והמדינית.
אכן, מר בן-גוריון מהונן ככשרון גדיר: לעמוד על גדולתו המוסרית של זר בשיחה של כמה דקות, ומעל פני הנייר.
יסלה לנו מר בן-גוריון אם איננו מסוגלים לקלוט גדולה מוסרית בדרכים אינסואיטיביות אלה. היינו מתרשמים מגדולתו של אדם המקריב את האינטרסים האישיים והלאומיים שלו על מזבח המוסר הצרופי. אך כאשר אנו רואים אדם, הפועל ללא סטייה בהתאם לאינטרסים המדיניים והכלכליים שלו, אנו נוטים להיות ספקניים יותר. לא נאמר על איש כזה שהוא בלתי-מוסרי, אך גם לא נמנהר להעניק לו כתר של מוסריות צרופה ונשגבת.
זו האמת הפשוטה: **ככל מעשיו כלפי ישראל, החיוביים והשליליים כאחד, פעל אדנואר בהתאם לאינטרס המצומצם ביותר של גרמניה המערבית.**

לפני 13 שנה היה ברור לכל ברדעת כי דעת-הקהל העולמית (ועל כן גם ממשלות המדינות הדמוקרטיות) לא תסבול את חימושה מחדש של גרמניה, כל עוד לא נקטה זו בצעדים דרמטיים לטיהור עצמה מכתם הנאציזם. מאותה סיבה אי-אפשר היה לחלום אז על השתלבות גרמניה באיחוד מרחבי אירופי.
גרמניה הייתה זקוקה לטיהור. כאמור, לא היה אדנואר מוכן או מסוגל להשיג טיהור זה מבפנים, על-ידי מערכה קיצונית וטוטאלית לחיסול הנאציזם במדינה. תחת זאת ניגש לקניית תעודת-טיהור מן החוץ. ההסדר בין גרמניה לבין מדינות-היהודים היה בבחינת תנאי-מוקדם חיוני להגשמת כל שאר תוכניותיו.
אין ספק שגורמים רבים השפיעו על עיצוב הסכמי-השילומים, לרבות נפשיים, ואף מוסריים. אך ביסודו של דבר היה הסכמי-השילומים עיפי קה מפוכחת של פוליטיקה ריאלי: גרמניה שילמה כסף, והשיגה תמורתו כרטיס-כניסה למשפחת-העמים המערבית ותעודת-הכשר לתחית הוורמכט.

גם מוסרי וגם כדאי

מאמרו של מר בן-גוריון גדוש תאריכים. נלך נא בדרכו, ונצטט כמה תאריכים משלנו. זהם מדברים בשפה ברורה:
● באוגוסט 1950, אחרי פרוץ מלחמת-קוריאה, תבע אדנואר להקים כוח-הגנה מערבי-גרמני, כדי לקדם פני התקפת-פתע של כוחות גרמניה המזרחית.
● בספטמבר 1950 התכנסו שרי-החוץ של מדינות-המערב בניו-יורק והחליטו, על פי דרישת צרפת, להתנגד להקמת צבא גרמני.
● במרס 1951 תבע שרי-החוץ משה שרת, במכתב לארבע מעצמות-הכבוש, שילומים מגרמניה, בסך מיליארד וחצי דולאר. שלוש מעצמות המערב הציעו משאומתן ישיר בין ישראל וממשלת גרמניה. מוכן מאליו כי פנית מר שרת באה אחרי הדברות סודיות בין ממשלות גרמניה וישראל. (באותם הימים עוד לא העזה ממשלת ישראל לסנות לגרמניה בגלוי במישרין.)

● בספטמבר 1951 הצהיר הר אדנואר בבונדסטאג כי גרמניה מוכנה לשלם שילומים, והציע משאומתן ישיר עם ישראל.
● בפברואר 1952 החליטה ממשלת-ישראל לפתוח במשאומתן זה, שהחל מיד.
● במאי 1952 חתמו מדינות המערב וגרמניה המערבית על חוזה שהחזיר לגרמניה את הריבונות המלאה, תוך שהיוני-זכויות בחברה האירופית והאטלנטית. יום לפני כן נחתם החוזה של איחוד-ההגנה האירופי, שהבטיח את חימושה מחדש של גרמניה.
● בספטמבר 1952 חתמו גרמניה וישראל על חוזה-השילומים.

גרמניה קיימה את חוזה-השילומים כלשונו וכרוחו, באותה מידה של יעילות ודיקנות שציינה את מיבציה הקודמים בשטח היהודי. מאז הוסיף הר אדנואר להיעזר בישראל בכל פעם שביקש לקדם את מדיניותו צעד נוסף. בשעה שביקש להגדיל את צבאו ולצייפו בנשק אטומי, קנה מישראל עוזים (שלא היו דרושים לו) ומדים (אותם אפשר היה לתפור יותר בזול בגרמניה). כאשר ביקש לערוך מסע-נצחונות בארצות-הברית וחשש מפני תגובת הציבור האמריקאי, דאג לקבל הכשר על-ידי פגישה פומבית עם מר בן-גוריון, אותה פגישה בה עמד מר בן-גוריון על גדולתו המוסרית. תמורת זה הבטיח לישראל עזרה בשטח הפיתוח הטכנולוגי.

מר בן-גוריון טוען כי בכל הפרשות האלה פעל הר אדנואר, מתוך מניע מוסרי ודתי עמוק. קשה להוכיח או לסתור זאת. אך דבר אחד ניתן בנקל להוכיח: העסקות האלה היו כדאיות מאד לגרמניה. היא שילמה מחיר נמוך מאד, כי כל תשלומי השילומים והפיצויים גם יחד הגיעו אך לאחוזי מבוטל מן ההכנסה הלאומית הגרמנית. ואילו הרווח המדיני היה עצום ורב.

"השיקום המוסרי" של גרמניה ניקנה, בסופו של דבר, בזיליהזול.
על כך אפשר להעריך את קונראד אדנואר. לאו דחקא את גדולו המוסרי, אלא את פיקחותו המדינית. מר בן-גוריון היה מיטיב לעשות אילו למד מעמיתו הגרמני פרק מדיני, תחת לחלק לו ציונים מוסריים. כי יחס הערבים לישראל דומה מאד ליחס הישראלים לגרמניה לפני 13 שנה (אף שהנסיבות שונות, כמובן, לגמרי). קונראד אדנואר הראה איך משיגים שלום במצב כזה. על-ידי מדיניות יוזמה ורבמת-עורף. במחיר נמוך.
הכל שדווקא את זאת אין מר בן-גוריון מפוגל או מוכן ללמוד.

גנו מוסרי, אך לא כדאי

העובדה הבולטת ביותר בכל הפרשות האלה היא זו: בכלן התנגש המניע המוסרי והדתי העמוק של הר אדנואר עם האינטרס הגרמני. היסר, אך שונה לגמרי המצב בשטחים האחרים, בהם דחקא התנגש המניע הזה עם האינטרס הגרמני (כפי שאדנואר מבין אותו).

בכל ההתנגשויות האלה, ניצח האינטרס הגרמני לדא כל קושי את "המניע המוסרי והדתי".

הדוגמה הבולטת היא פרשת היחסים הדיפלומטיים. אין שמץ של ספק כי המוסר מצהה על גרמניה לכוונן יחסים עם ישראל, יהיה המחיר הפוליטי כאשר יהיה. שהרי את אותו המחיר שילמו מדינות שלא השמידו מיליוני יהודים, ושאינן חבות שום חוב מוסרי למדינת-הקרבנות, כמו — למשל — ברית-המועצות, ויגוסלביה ובריטניה. לכל אלה יש אינטרסים רבים בעולם הערבי — אך הן לא נרתעו מלכוונן יחסים עם ישראל.
אדנואר לא עשה זאת. הוא לא עשה זאת אפילו בסיום הקאריירה שלו, כפי שהבטיח פראנק-יוזף שטראוס.

הוא לא ראה גם חובה לעצמו לשמש דוגמה אישית לשאר ראשי-הממשלות המערביים, ולערוך ביקור ממלכתי בישראל.

ישראל זקוקה לביקורים כאלה, כאישור למעמדה הבינלאומי. אולם אדנואר דחה את הביקור עד ליום הפיכתו לאזרח פרטי. (כאילו חסרים לישראל ביקורים של מיי-שהיו!) לאור כל אלה, לא ברור מהו סוד התפעלותו העמוקה של מר וויז בן-גוריון מגדולתו המוסרית, הדתית והרוחנית של קונראד אדנואר. אפשר להסיק רק שיש לה רקע של הודות אישית.

ואכן, רב הדמיון בין שני האישים. שניהם נולדו וגדלו במאה ה-19. שניהם היוו כסוף ימיהם אנאכרוניזמים היסטוריים. שניהם ניסו לפעול במחצית השנייה של המאה ה-20 על פי המושגים, הרעיונות והשיטות שניקו כסוף המאה הקודמת. שניהם הוכרחו להסתלק מעמדותיהם באותה שנה. ושניהם נאלצו למסור את השלטון לשרים כלכליים השנואים עליהם, תחת למסרן לחניכיהם הבטחוניסטיים.

יהיה להם הרבה מה לומר איש לרעהו כאשר ייפגשו בשדה-הבוקר. שניהם יהיו אז אזרחים פרמיים — וזה טוב למדינותיהם.

כל הארצה בלתי

מיץ פז

אשכוליות תפוזים

-הרי זה מלאכה!

מחקרים רבים נערכו בדבר הרגלי השתיה. המסקנות: בישראל שותים מעט מדי הן בקיץ והן בחורף. לכן חוזרים החוקרים ואומרים:

לשתות, לשתות בקיץ ובחורף

מה לשתות? במסע נסיוני של חיילי צה"ל מאילת למטולה, שבו נבדקו הרגלי השתיה, נמצא שמשקה הדרים מילא בהצלחה את הפסדי הנוזלים.

לתו הרבה מיץ פז אשכוליות תפוזים

פרסום צח

בגרות
מוקדמות

נפתחות כחות ערב

בגרות משולב, מרץ-יוני 64 מוקדמות מזורה, מרץ 64 (מחיר מיוחד)

הלמודים בפקוח המחלקה לחינוך של עיריית תל-אביב

הרשמה כשעות 1-8 לפנה"צ, רח' בוגרשוב 62 (פנת רח' פינסקר), טלפון 231546. בשעות 8-5.30 אחה"צ רחוב אנטוקולסקי 4 (ליד פנת אבן גבירול-ארלוזורוב) ת-א.

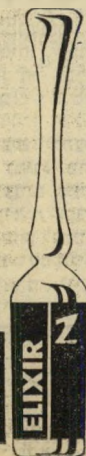
בשיתוף עם הסתדרות הסטודנטים של האוניברסיטה של תל-אביב

לחפיפת שיער נעימה ומועילה

השתמש ב"אליקסיר 2"

מי שיער לחפיפה המכילים חומרים אורגניים הטובים לשרשים.

מוצר איכות של הביאוקוסמטיקאי ד"ר א. רובין. בקבוקון ב75 אגורות.

ELIXIR 2